

TITO A FORRADALOM, AZ EMBERI ALKOTÓERŐ ÉS HUMANIZMUS SZÓSZÓLÓJA

Egész lényünkkel küzdöttünk e nap ellen. Aggódtunk és szívvel-lélekkel részt vettünk abban a méltóságteljes küzdelemben, melyben Tito elvtárs óriási ellenállást tanúsított a természet kérlelhetetlen törvényével szemben.

Egységesebbek vagyunk, mint bármikor. Népünkkel az emberi méltóság drámáját éljük át, amely üzeneteivel megtisztítja világunk önismertét.

Korunk óriása éppen ezekben a napokban hallatta hangját, amely világszerte visszhangzott a megszenvedett, békére, szabadságra és haladásra vágyó emberiség körében.

Tito és hazánk világítótoronyként emelkedett a viharos ég veszélyei fölé, amelyek a tömbpolitikai értelmetlenségébe, a háború és a rombolás kataklizmájába taszították volna.

Korunk emberiségének a Tito egészségéért való aggodása, munkájának és művének a megbecsülése is bizonyítja, hogy elnökünknek az elnemi kötelezettségért, a háború és erőszak elieni küzdelme világszerte tért hódított.

A tömbök katonai válságának kilátástalansága igazolta az elnemi kötelezettségnek, Tito, Nehru és Nasszer művének nagyságát.

Ez Titónak a messzi tengereken és országokban tett nevezetes utazásaival kezdődött, amikor ez még sokak számára érthetetlennek és felfoghatatlannak, hiábavalónak tűnt.

Az emberiségbe vetett hit erejével lépett fel, új lehetőségeket és kiutakat keresve a tartós háborús veszélyből és konfrontációból.

Az elnemi kötelezettség Kolumbuszaként új földrészeket fedezett fel és reményt öntött az emberiségbe, hogy higgyen saját erejében. Ezek manapság materializálódnak és szerveződnek olyan megoldásokká, amelyeket az emberiség többsége elfogad — ahogyan ezt Tito is hangsúlyozta.

Ez az állandóan megújuló és a megerősödés új formáit feltáró, szűk pragmatizmustól mentes internacionalizmus.

A napokban nemcsak mi jugoszlávok, szocialista közösségünk, hazánk nemzetei és nemzetiségei gyűltünk össze ágya köré, hanem az egész békeszerető világ napjaink legendás Anteusa köré tömörült.

Mindig szilárdan állt a valóság talaján, tulajdon népéből és annak emberi értékeiből emelkedett ki, és csak a saját népének tartozott felelősséggel, ahogyan ezt többször is mondta, s erre is tanított bennünket. Ebből a mély felismerésből merítette forradalmi erejét, magáévá téve a marxizmus—leninizmus elméletének és gyakorlatának forradalmi tudományát. Lépésről lépésre figyelte, hogyan keríti hatalmába ez a tudomány az embereket, hogyan sajátítják el és változtatják forradalmi tevékenységük és szervezkedésük kiapadhatatlan forrásává.

Bebörtönzött kommunistaként is helytállt, a kazamaták falai között is, ismerte népét és sokszorosan megtérítette segítségét: harcba hívta és biztos győzelemre vitte a tömegeket.

Népe biztonságát a világ többi népének biztonságában kereste, s általuk biztosította. Ezért a népek magukénak érzik, eleget tesznek felhívásainak, hogy az egyenjogúság és kölcsönösség új társadalmi, politikai, állami és gazdasági viszonyainak megfelelően alakíthassák át a világot.

Tito elvtárs gondolataiban, életében és harcában régtől fogva jelen volt az internacionalizmus eszméje, amely az elnemkötelezettség nemzetközi politikai mozgalmává, akciójává és szervezetévé nőtte ki magát.

Tito óriási alakja most a havannai értekezleten és az Afganisztán elleni agresszió idején is kibontakozott, amikor szembeszállt a tömbök manipulációs kísérleteivel.

Ezekben a napokban az egész ország fokozott egységbe tömörült — ahogyan Tito elvtárs is tanított bennünket, s ahogyan ő maga is élt —, hogy kifejezzük iránta határtalan odaadásunkat és tiszteletünket. Titóról már sokat hallottunk és beszélünk, de szavakkal szinte lehetetlen bemutatni korunknak ezt a kiemelkedő személyiségét. Legteljesebben és legbátrabban azonban ő maga beszélt önmagáról. Róla vall élete, munkája, valamint a történelmi eseményekhez, a kor követelményeihez, a dolgozókhöz és a népekhez való viszonyulása.

Tito a forradalom és a humanizmus megtestesítője, az élet munkánk általi emberibbé tételének, Marx, Engels és Lenin eszméjének a tolmácsolója, olyan marxista, aki választ ad saját korának kérdéseire.

Tito életfilozófiája beleszövődött forradalmi szemléletének alapjába, s az elért eredmények alapján mind szélesebb körben és egységesen fejlődik tovább. Gondolkodik és épít. A kis dolgokban fedezi fel a nagyok csíráját. A genetikai folytonosságot nem szabad megszakítani. Forradalmunk forrásaihoz visszatérni, s azok alapján tanulni annyi, mint építeni és ellenőrizni minden további lépést. A tanulási lehetőségek kiszélesítése számára a tevékenység bővítését jelentik, azt hogy feltalálja magát az emberek és a harcosok körében, akiktől tanul és akiket tanít.

A párt kiépítésében érvényesített káderpolitikáját a következőkre alapozza: Hiszünk és harcolunk az emberért, el kell ismernünk és meg kell mentenünk értékeit, nem pedig eltaszítanunk magunktól. Tehát magunkhoz vonzani, s ezáltal elszigetelni rossz tulajdonságait.

Az egység, a program, az akció és a szervezet eszméjét kis dolgokból fejlesztette politikája sorsdöntő tényezőjévé. Újabb kori történelmünk legválságosabb helyzeteiben és az egész emberiség sorsdöntő napjaiban sem veszítette el tájékozódását, hanem világosan látta a kivezető utat és a megoldást.

Szerette az életet, szerette az embereket és azt a környezetet, ahonnan kikerült. Amikor alkalma adódott, örömmel mesélt az élményeiről, az egyszerű emberekről, akik között felnőtt, életfelfogásukról, s az élethez való viszonyukról. Ezek voltak az első és legfontosabb támpontjai, amikor nekivágott a nagyvilágnak, hogy tanuljon, munkát és kenyeret keressen.

A nagyvilágban tett útja, az első világháborúban a hadifogságban és a bolsevik forradalomban eltöltött ideje is a hazáját és népét szolgálta. Ezáltal kellett előkészítenie az osztályuralomtól és az idegen megszállástól való megszabadulást. Tudatában volt, hogy ehhez a saját harcunk, szervezetünk és programunk körülményei között kifejlődött erőinkre van szükség. Így a Kommunista Párt köré tömörült munkásosztály a nemzeti egység elsőrangú tényezőjévé válik. A nemzeti kérdés megoldása és az elnyomás felszámolása során a burzsoázia leleplezése is forradalmi akciónak számított, amely osztályérdekeit oltalmazva nemcsak a terrorhoz folyamodik, hanem — miután magára maradt — a fasiszta megszállók védelme alá helyezi magát.

A burzsoáziának azt a „természetszerű” tulajdonságát véve figyelembe, hogy hatalma védelmében kész a legszilárdabb egyesülésre, Tito a JKP programja által fejlesztette is Jugoszlávia nemzeteinek és nemzetiségeinek egységét, az osztály- és nemzeti felszabadításáért, a testvériségért és egységért folyó felszabadító háborúban és szocialista forradalomban.

Ehhez egyöntetű, frakciózástól mentes pártra volt szükség, amelyet az országtól távol forgácsoltak szét és tettek alkalmatlan eszközzé.

Állandóan hangoztatta, hogy a párt káderei és az országban működő szervei jók, de a csúcsot frakciózás és a csoportosulások jellemzik, mohó ambíciók és szolgálalkúság bomlasztja a forradalom vitális központjait.

Ezért amikor 1934-ben kiszabadult a börtönből, nagy gonddal vizsgálta felül, hogy mi történt és milyen változások mentek végbe a káderek, vezetőségek, a tömegek, a szakszervezetek soraiban.

Munkájával elégedett volt, elemzéseket végzett, élénk beszélgetéseket folytatott, levonta a következtetéseket és kezébe vette forradalmunk legfőbb zálogának, a Kommunista Pártnak az irányítását.

Látta és hallotta, hogyan harcol a zágrábi proletariátus, hogyan sztrájkol, tüntet és gyűlésezik a munkásosztály. Szemtanúja volt, hogyan éllemezik a zagorjei parasztok a sztrájkolókat, hogyan tüntetnek, harcol-

nak az egyetemisták és az ifjúság. A forradalmi egység eszméje olyan hatalmas erővé vált, hogy ennek alapján alakult át a Zágrábi Helyi Bizottság és a JKP Horvátországi Tartományi Bizottsága. A január 6-i diktatúra idején, a Trešnjeván megtartott tüntetéseken felhangzott az Internacionálé.

Újjáéled a vereséget szenvedett párt, egyre jobban tudja mit akar, új káderekkel gyarapodik, vezetőségek szerveződnek az országban, a nép felzárkózik a munkásosztály és pártja mögé.

Titónak és elvtársainak a raboskodása során kialakult forradalmi lelkesedése kész minden áldozatra.

Mindez roppant erőt kölcsönzött Titónak, hogy az akkori világban és annak fórumai előtt mindenkinek meggyőzően elmondhassa, hogy ez a párt az övé és a maga példáján mérni képes a proletár internacionalizmust, hogy képes sorsa irányítását a saját kezében tartani, felelősséggel tartozik saját népének és egyedül ily módon járul hozzá és erősíti a proletár internacionalizmust.

A frakcióktól megtisztított egységes párt, amely saját népének felelős a népeink forradalmának politikai és katonai stratégiáját képező erőért, a munkásosztályért folyó küzdelem Tito rátermettségének a műve volt.

Tito alig egy évtized alatt — 1927-től 1938-ig — létrehozta népünk, Jugoszlávia nemzeteinek és nemzetiségeinek történelmi jelentőségű hadászati elgondolását az akkori világ politikai és katonai térségében. Életének és alkotótevékenységének ez a szakasza volt az előfeltétele népfelszabadító háborúnk és forradalmunk győzelmének.

A börtönben töltött hat év alatt (1928—1934) széles körű kapcsolatokat alakított ki a kommunistákkal és a többi forradalmárral, még inkább a forradalmi folyamatok sodrába került, s még jobban megértette őket és a horvátországi, illetve zágrábi párt- és szakszervezeti szervezetekben és vezetőségekben kifejtett munkája során még jobban meggyőződik népünk és pártunk erejéről.

Ekkor teljesedett ki Tito nagysága. Utazik, felfedi az igazságot, védelmez bennünket, lelkesíti a spanyol fronton és másutt harcoló elvtársakat, mert — ahogyan mondta — frakciónak tekintették őket, és felszámolás előtt állt a párt. Az országban működő párt viszont konszolidálódott, Jugoszlávia népének és munkásosztályának az egységes erejévé vált és olyan határozottan készült a döntő ütközetre, mint egyetlen másik szervezet sem.

Pártunk háború előtti húszéves időszakát Tito két 1977-ben megtartott kumroveci előadás keretében ismertette és elemezte. Forradalmunk történelmének fényes lapjai voltak azok, amelyekről beszélt. Tito a bolsevizmus, a magyar és az európai forradalmak színteréről érkezett ebbe a térségbe, „az úgynevezett szerb, horvát és szlovén egyesülés országába”, ahogyan a JKP KB 1948-ban megtartott V. kongresszusán mondta.

Az újonnan létrejött állam kiélezte a megoldatlan nemzeti kérdést és

az összetett politikai, gazdasági, kulturális, társadalmi és egyéb helyzetet. A jugoszláv burzsoázia támadást intézett a munkásosztály és a parasztság forradalmi hulláma ellen.

„Párttagságra, nemzetiségre és vallásra való tekintet nélkül a polgári osztály teljesen egységes volt és határozott intézkedésekkel igyekezett leszámolni a munkásosztály legöntudatosabb részével...”

Ezt a Kommunisták Párt betiltásával és az Államvédelmi törvény meghozatalával kívánta elérni. Ez a diktatúra — bár formálisan nem volt az — a Vidovdani alkotmány hatályon kívül helyezésével és Sándor király katonai fasiszta diktatúrájának az 1929. évi bevezetésével a visszaélések még súlyosabb és véresebb eszközeihez folyamodott. „A párt ekkor még nem volt felkészülve a rendszer csapásának kivédésére..., vezetőségét az opportunizmus és reformizmus ballasztja terhelte... bizalmatlan volt a forradalmi erők iránt.” A vezetőséget frakcióharcok osztották meg és törték szét. Az országtól távol fejtette ki tevékenységét és annyira elveszítette helyzetfelmérő képességét, hogy 1929-ben fegyveres felkelésre szólított fel! Amikor a burzsoázia Sándor király január 6-i diktatúrája által még hevesebben igyekszik saját hatalmát védelmezni, Tito összegzi a tapasztalatait. A nagy és előrelátó hadvezérek zsenialitásával a zágrábi kommunisták nyolcadik helyi értekezletén lerakja a párt újjászervezésének alapját, ami az egységre, a vezetőségre, a programra, az osztályösszetételre és a vezetőség hazai székhelyére, azaz itthoni működésére vonatkozott.

Így a dolgozók, a parasztság, az ifjúság, a forradalmi értelmiségiek és a hazafias lakosság harcának az egységéből és forradalmi mozgalmából óriássá nőhetett.

Ennek a magvát a munkásosztály képezte mint a nemzet küzdelmének alapvető ereje. Ezt a nemzetet — amellyel már nem manipulálhattott a polgárság — Tito és a párt szervezte meg hazánk minden testvérnemzetének és nemzetiségének a közös érdekeiért folyó küzdelemre.

Éppen ekkortájt, 1928 nyarán, a nyolcadik értekezlet idején ölték meg Radićot. A párt által vezetett harmincezres zágrábi proletariátus az egész horvát nép nevében tiltakozik, utcai harcokat folytat a bűntényt elkövetők elleni barikádokon.

A Kommunisták Párt a nemzeti kérdés megoldását forradalmi megmozdulássá tette, kiment a falvakba, és megteremtette a munkásság és a parasztság harci egységét. A Népfront mindinkább elszigeteli a polgári pártok vezetőségének és az egyház reakciós köreinek a népre, különösen a parasztságra és a polgári tömegekre gyakorolt hatását.

Ez a front tovább erősödik és a nép legfontosabb erejévé válik, amely az ötödik hadoszlop, azaz a Cvetković—Maček egyezményben foglalt burzsoá árulás és az agresszió veszélye ellen küzd.

A nyolcadik értekezlet eredményei azonnal meg is mutatkoztak. Tito figyelemmel kísérte és a börtönből is szorgalmazta őket. Amikor 1934-ben kiszabadult a börtönből, mind az országban, mind külföldön, még szé-

lesebb alapot és fejlődési lehetőséget igyekezett teremteni, ami nélkül nem kerülhetett volna sor a felszabadító háborúra és a szocialista forradalomra. Akármennyire is távol volt hazájától, a legnagyobb nehézségek ellenére is szoros kapcsolatot tartott fenn népével és pártjával, védte az országot, a pártot, kitartóan harcolt a pártvezetés hazakerüléseért, hisz a forradalom — annak szervezete, politikája és elmélete — csak saját körülményeiből fejlődhet ki. Ezáltal viszonyult legfelelősebben saját népéhez. Ezt hangoztatta harsány hangon Tito, a harcos, akit a párt élére kerülését követően népeink egyre gyakrabban hallhattak és követhettek. Milyen nagy igazság, forradalmi lendület és történelmi emelkedettség van ezekben a szavakban, mennyi minden csúcsosodott ki a mindannyiunk által ismert jelszóban: — Halál a fasizmusra — szabadság a népnek!

A párt tehát ismét felélénkíti tevékenységét, és a politikai események új szakaszába érkezik mind Horvátország, mind Jugoszlávia. A tömegmozgalmat politikailag össze kellett fogni és meg kellett szervezni. A körülmények éretté váltak és egyre jobban megkövetelték a városból a falvak felé, a széles néptömegek irányába való terjeszkedést, ami új szervezeti formákat, önállóságot és felelősségtudatot követelt meg. A titói elgondolás és elhatározás nagysága abban van, hogy megszervezte Horvátországban a Kommunista Pártot. Az 1937. évi alapító kongresszustól kezdve rendkívül fellendült mozgalmunk. Gomba módra szaporodtak a városi, a falusi és az ifjúságot felölelő szervezetek. A forradalmi ifjúság élénken és alkotó módon vesz részt a forradalom kibontakoztatásában.

A JKP, valamint a Népfelszabadító Front, a JKISZ és a szakszervezetek képezték az össznépi háború szilárd vázát, amely magában hordta annak lehetőségét, hogy győzedelmeskedjen egyrészt a hazai áruló burzsoázia felett, másrészt pedig leküzdje a teuton sarkányt.

Ezek az erők a felszabadító háborúban napról napra nőttek és vasökölrel nyitottak utat történelmünkben.

Tito elvtárs és az új vezetőség 1937-től 1940-ig kifejtett szorgalmas munkája következtében a párt és szervezetei konszolidálódtak, tömegessé váltak és megerősödtek. Ez Zágrábban, az 1940. október 19—23 között megtartott ötödik országos értekezleten csúcsosodott ki. Az agresszió előestéjén már bizonyos volt, hogy mit kell mondani Jugoszlávia nemzeteinek és nemzetiségeinek.

Százötven — a párt betiltása óta a legtöbben — jöttünk össze Tito vezetésével és tartottuk meg azt a történelmi jelentőségű értekezletet, amely a fasizmus elleni harc előkészületeivel, a kommunistáknak a nemzeti egyenjogúságért folytatott küzdelemben vállalt kötelességeivel, a sovinszta és nacionalista mozgalmak elleni harcával meghatározta jövőnket. Rendkívül izgalmas volt átélni a feladat nagyságát, ami a forradalom győzelméért és a szocializmus létrehozásáért vívott harcban

előttünk állt. Tito tőlünk vett búcsúja ismét beigazolta egyénisége nagyságát: „— Vizontlátásra, legközelebb a felszabadult országban!”

Az ötödik értekezlet nélkül aligha kerülhetett volna sor népi forradalmunkra az 1941—1945 közötti győztes felszabadító háború folyamán. Az ötödik értekezlet véget vetett pártunk hosszú időn át tartott tévelygésének és megkezdődött a falusi néptömegeknek a forradalmi harcba való politikai és szervezeti bevonása.

Tito és a Kommunista Párt felkelésre és a hazai árulók, az usztrasák, a csetnikek, a fehérgárdisták, a ballisták stb. megsemmisítésére szólított fel. Ez volt a mozgalom következő fejleménye. Ugyanis a háború kitörésétől, az árulástól és a vereségtől kezdve azonnal elkezdődött az önállóságért, az önálló államért, a teljes függetlenségért folyó harc. A tudás, a hozzáértés, a hazai és a külföldi események tényezőinek az ismerete katonai és politikai szinten összefonódott a világban végbemenő eseményekkel.

A megfelelő politikai tevékenységgel és propagandával előkészített forradalom első lépése a háborús katonai és ehhez hasonló, az akció egységét és összehangolását szolgáló bizottságok megalakítása volt.

Tito elvtárs erről az ötödik kongresszuson a következőket mondta:

„A Jugoszláv Kommunista Párt a nép fegyveres felkelésének a megszervezésén túl eredményesen véghez is vihette azt, hisz a legnehezebb harcok során helyes taktikát választott a reguláris katonai egységek megalakításával, s ennek stratégiai jelentősége volt a forradalom jelenét és jövőjét illetően, azaz létrehozta a népfelszabadító hadsereget, s annak segítségével már a háború folyamán megoldhatta a hatalom kérdését, a reakció feletti győzelem és az új Jugoszlávia létrehozásának kérdését.” A burzsoá osztály Jugoszláviában „elveszítette népellenes fegyveres harcát. A népfelszabadító hadsereg vereséget mért rá, függetlenül attól, hogy az ellenséggel együtt vagy önállóan harcolt-e. Ebben van tehát a jugoszláv népek forradalmi harcának lényege. Tehát a polgári osztály nemcsak a széles néprétegek bizalmát veszítette el, hanem döntő vereséget is szenvedett a háború folyamán.”

A Tito által megindított forradalomból nagyszámú tehetséges és rettenthetetlen pártember és katona nőtt ki.

Tito a különböző nemzetiségű és nemzedékhez tartozó, a más-más vidékről származó emberek tömegét ösztönözte a forradalomban. Közöttük vált nagygyá, és az alkotás lendületében eszméit, hatalmas művét a sajátjukként fogadták el. A hadsereg képezte a párt és a nép egységének legmagasabb formáját.

A Tito által vezetett szabad forradalmárok tömegeiből olyan katonák, vezetők és forradalmárok lettek, akik a neretvai csata mintájára mindenütt vereséget mértek a támadókra. A neretvai csata szimbóluma köré tömörülve harcoltunk mindannyian egészen Isztriáig, ahol végérvényesen megakadályoztuk a versailles-i, és az ahhoz hasonló számítások megismétlődését.

A Jugoszláv Népfelszabadító Antifasiszta Tanács második ülészaka határozatai nyomán új tényező jelentkezett a háborús világ nemzetközi hadszínterén. Ez a sajátos tényező tulajdon erőinkből nőtt ki és a saját térségét birtokolta. Ez kifejezte azt a valóságot, ami Horvátország Népfelszabadító Antifasiszta Tanácsa és a többi jugoszláv antifasiszta tanács mögött állt.

Az antifasiszta katonai és politikai koalíció önálló tényezőjeként léptünk a világ és Európa elé, elismert nemzetközi állami és katonai szövetségessé váltunk. Tito akkor is, és később is határozottan visszautasította azokat a törekvéseket, amelyek ezt valamiféle „átfogó” érdekek kedvéért kétségbe vonták. Erőnek számított és tekintélyt élvezett a világban.

Nem azért vagyunk, hogy aprópénzként használjanak bennünket a nagyok számláinak kiegyenlítésében — hangsúlyozta. Ezekben a nehéz pillanatokban rakta le az elnemi kötelezettség politikájának alapját.

Tito olyan tulajdonságokkal rendelkezett, amelyek lehetővé tették számára, hogy az események sokaságából leszűrje a legfontosabb tapasztalatot.

Tito — ahogyan Kardelj mondta — a népfelszabadító háborúban sohasem volt csupán katona, anélkül hogy ne lett volna politikus, és sohasem volt csak politikus, anélkül hogy ugyanakkor katona ne lett volna.

Tito mindig realista forradalmár volt. Tudatában volt annak, hogy pártpolitikánk eredményei nemcsak a szép szavakba öntött kiáltványoktól és határozatoktól függenek. Azt a politikát, illetve politikai és katonai stratégiát tekintette jónak és eredményesnek, amelyik konkrét eredménnyel jár.

Tito kommunista és humanista volt.

Mélységesen tudatában volt, hogy a Kommunista Párt vezető szerepe, az akcióra és a közvetlen harcra való felkészültsége és egysége nélkül lehetetlen szembeszállni a fasizmussal és a szocializmus útjára vinni a társadalmat.

Hazánk és népünk katonai és politikai téren örök köszönettel tartozik és szívében hordja Titót, a rendkívüli hadvezért, aki a válságos helyzetekben is bátorította, arra ösztönözte, hogy megoldást és választ találjon a Jaltában és másutt feltett kérdésekre.

Az úgynevezett londoni kormányral kötött egyezményvel meghiúsított mindennemű kísérletezést és bebizonyította, hogy ennek a kormánynak nincs mit keresnie az országban. A trieszti válság idején is népe élére állt és sikeresen oltalmazta. Hitt népében, de az is őbenne.

Nem sokkal ezt követően Sztálin támadásait kellett visszautasítania, kivívott szabadságunkat és a szocialista forradalom győzelmét, a kommunizmus és a nemzetközi szolidaritás nagy eszméit kellett megvédeni.

Nemcsak bennünket, hanem az egész szabadságszerető világot lekötölte ezzel.

A romba döntött ország felszabadítása és kiépítése forradalmunk lendületének folytatása és megfelelő fejlődési szakasza. A tartalmilag és szervezetenként beérő népfelszabadító bizottságok képezik az új állami és társadalmi-politikai rend, a szocializmus alapját. Eredendően magukban hordják az öngazgatás magvát.

Az új, szocialista és öngazgatáson alapuló társadalom állandó növekedése a szövetségi, köztársasági és tartományi alkotmányokban fogalmazódik meg.

Mindezekben a fejlődési szakaszokban Tito a program és az akció kezdeményezője és legjobb meghatározója.

A számunkra sok nehézséget okozó 1950-es évben Tito megnyitotta a munkástanácsok korszakát, amelyek a mai öngazgatás és az új társadalmi-politikai és termelési viszonyok alapját képezik. Ez a mai, titói valóságunk, amely kiszélesítette és tovább fejlesztette a szocializmus eszméjét, tudományát és gyakorlatát. Hatalmas, *világméretű* jelentősége van a népek szabadságának és függetlenségének a kivívására való mozgósításban.

A JKSZ XI. kongresszusán alig két évvel ezelőtt hangzott el Tito üzenete, amely híven tükrözi jelenünket és jövőnket. Az öngazgatásról beszélve a kongresszusi emelvényről az alábbi zárószavakat mondta: „Kongresszusunk annak a határozottságnak a jegyében telt el, hogy tovább erősítjük az öngazgatást... és következetesen leszünk a szocialista öngazgatáson alapuló demokrácia politikai rendszerének az alkalmazásában... Nemrégiben ugyanis képesek voltunk határozottan letörni a bürokratikus és nacionalista erők mindannyiunk számára ismeretes kísérleteit. Ezen az irányvonalon ki kell tartanunk... Ez a legjobb módja a karrierizmussal és a bürokratikus vezetői törekvésekkel való szembeállásnak, amelyek ahelyett, hogy a rendszer meghatározott szerveiben és intézményeiben fejtenék ki tevékenységüket, nyilvánosságra lépnek és annak megkerülésével igyekeznek érvényesíteni, másokra kényszeríteni saját álláspontjukat. Ezzel energikusan szembe kell szállnunk. Hisz az ilyen törekvések azzal fenyegetnek, hogy a társadalmi és politikai élet monopolizálódik, hogy a demokratikus centralizmus elveit nem tartjuk be és a választott testületeket megkerüljük.

A felelősséget minden kérdésben és minden szinten fokozni kell...”

Mint mindig, ezúttal is meghagyta, hogy *„lássunk hozzá szavaink valóra váltásához...”*

A küldöttrendszerrel, a kollektív munkával és felelősséggel kapcsolatos gondolatait a VIII. szakszervezeti kongresszuson folytatva a következőket mondta: „... ezekről a kérdésekről nagyon sokat gondolkodtam... Mindezeket az emberi viszonyokat a munka harékonyabbá, jobbá és humánusabbá tenné. Mindez hozzájárulna, hogy Jugoszlávia továbbra is stabil körülmények között fejlődjön mint öngazgatáson alapuló szocialista föderatív közösség.”

Mivel Tito állandóan közöttünk van, az a meggyőződésünk, hogy túl-

élte önmagát, és hagyatéka művének folytatására kötelez. Ércnél maradandóbb emléket állított magának, amely köré mindannyian tömörülünk.

Az új, testvéri, el nem kötelezett, öngazgatáson alapuló szocialista Jugoszláviát az emberiség hatalmas kősziklájából faragta ki.

Ezért szilárdak és erősek vagyunk, készek ellenállni minden megpróbáltatásnak, fejleszteni és védeni művét, ami a miénk is. A népünkől kimagasló zseni és óriás népét és hazáját is felemelte.

Tito elvtárs, örök dicsőség és köszönet mindenért!

Jakov Blaževićnak, a Horvát Szocialista Köztársaság Elnöksége elnökének a Horvát SZK szerveinek és társadalmi-politikai szervezeteinek gyászülésén mondott búcsúbeszéde.

Zágráb, 1980. május 7.

Fordította: *Garai László*